

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

นิทรรศการออนไลน์
หน่วยจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

๒๘ กันยายน วันพระราชทานธงชาติไทย

Thai National Flag Day

วันพระราชทานธงชาติไทย (Thai National Flag Day)

เป็นวันที่ระลึกถึงโอกาสที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศพระราชบัญญัติแก้ไข พระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๔๖๐ มีสาระสำคัญคือ การประกาศให้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติไทยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ประกาศไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐

วิวัฒนาการธงชาติไทย

ประเทศไทยใช้ธงสีแดงเป็นธงชาติมาตั้งแต่โบราณ แต่ไม่ทราบต้นกำเนิดที่แน่ชัด สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงบันทึกไว้ที่เชิงอรรถของหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ ความว่า

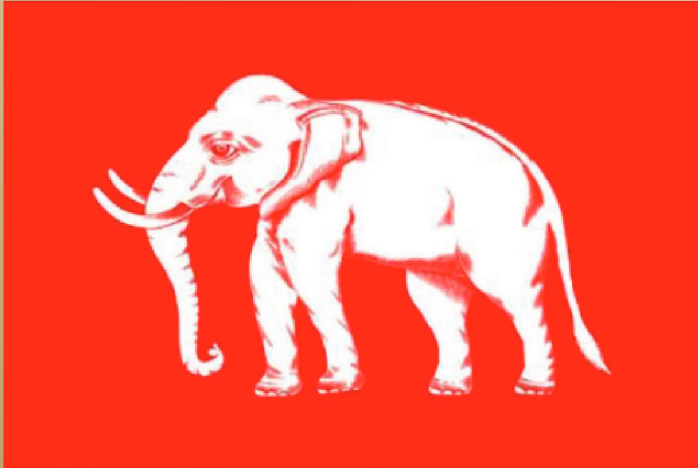
"สำหรับธงชาติไทยที่ใช้ในเรือ แต่ก่อนจะใช้ธงอย่างไร ข้าพเจ้าได้ตรวจค้นในหนังสือที่ฝรั่งแต่งไม่พบ มาพบในหนังสือจดหมายเหตุทูตไทยที่ลังกาทวีป เมื่อคราวพระอุบาสีออกไปให้อุปสมบทแก่ชาวสิงหล ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมโกศ ว่าใช้ธงพื้นแดงสีแดงเดียว จึงเห็นว่าจะใช้ธงสีแดงเป็นธงชาติมาแต่โบราณ"

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงพระราชดำริว่าเรือหลวงกับเรือราษฎรใช้ธงสีแดงเหมือนกัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มรูปจักรสีขาว อันเป็นเครื่องหมาย แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ลงบนธงสีแดงสำหรับปักเรือหลวง

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ โปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มรูปช้างสีขาวในรูปกงจักร กลางธงสีแดง เนื่องจากประเทศไทยได้ช้างเผือก ๓ เชือก มาประดับพระบารมี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพระราชดำริว่า
ธงสีแดงที่ราษฎรใช้เป็นธงประจำเรือสินค้านั้นเหมือนกับธงชาติอื่น
จึงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ธงสีแดงมีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง หันหน้าเข้าหาเสา
เป็นธงสำหรับเรือสินค้าของราษฎร ส่วนธงเรือหลวงเปลี่ยนเป็นธงสีขาว
มีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง ดังนั้น ธงสีแดงมีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง
จึงเป็นธงชาติไทยเรื่อยมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๖

ปี พ.ศ. ๒๔๕๙ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖
มีประกาศเพิ่มเติมและแก้ไขพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก ๑๒๙
กำหนดให้ธงชาติมีพื้นสีแดง มีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น
หันหน้าเข้าหาเสาธง เป็นธงราชการ

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๕๔ มีประกาศยกเลิกการใช้ธงชาติแบบช้างเผือก
ทรงเครื่องยืนแท่น เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชดำริเปลี่ยนเป็นธงแถบสี เนื่องจากทรงเห็นความลำบาก
ของราษฎรที่ต้องสั่งซื้อธงจากต่างประเทศ และบางครั้งธงผิด
รูปช้างกลับหัวเป็นที่น่าละอาย หากเปลี่ยนเป็นธงแถบสี ราษฎรสามารถ
ทำธงได้เองและลดความผิดพลาดในการชักธง โดยก่อนออก
พระราชบัญญัติฉบับใหม่ ทรงทดลองใช้ธงแบบสีขาวแดงห้าแถบ
ติดที่สนามเสือป่าอยู่ช่วงระยะหนึ่ง

ปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติธงขึ้นใหม่ เนื่องจากประเทศไทยเข้าร่วมรบในสงครามโลก ครั้งที่ ๑ ธงชาติไทยในสมัยนั้นจึงมีลักษณะสีเหลี่ยม ขนาดกว้างสองส่วน ยาวสามส่วน ประกอบด้วยสีสามสี เรียกว่า ธงไตรรงค์ ทรงกำหนดความหมายของสีธงชาติว่า สีแดง หมายถึง ชาติ คือประชาชน สีขาว หมายถึง ศาสนา และสีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์

พ.ศ. ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ โปรดเกล้าฯ ให้พระราชบัญญัติธงขึ้นใหม่ อธิบายลักษณะธงชาติว่า มีขนาดกว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้าง ๒ ใน ๖ ส่วน ตรงกลางเป็นสีขาว ต่อจากสีขาวออกไปทั้งสองข้างข้างละ ๑ ใน ๖ ส่วน เป็นสีขาบ ต่อจากสีขาบออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดง

ลักษณะปัจจุบันของธงชาติไทยกำหนดตาม พระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดว่าธงชาติไทยมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๖ ส่วน ยาว ๙ ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น ๕ แถบ ตรงกลางเป็นสีน้ำเงินแก่กว้าง ๒ ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาว กว้างข้างละ ๑ ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้าง เป็นแถบสีแดง กว้างข้างละ ๑ ส่วน

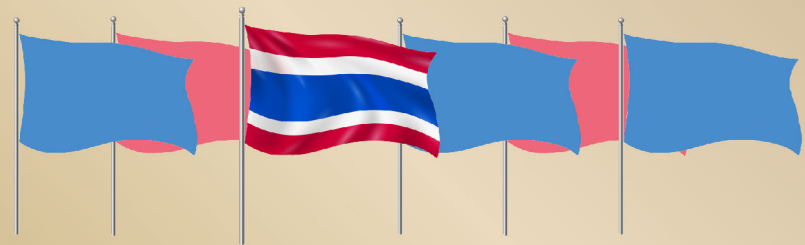

การประดับธงชาติ

๑. การประดับธงชาติคู่หรือร่วมกับธงอื่น **จะต้องไม่ให้ธงชาติอยู่ในระดับต่ำกว่าธงอื่น** ยกเว้นธงพระอิสริยยศ และโดยปกติให้จัดธงชาติอยู่ที่เสาธงแรกด้านขวา
๒. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่นในงานพิธีซึ่งมีแท่นหรือมีที่สำหรับประธาน **ให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของแท่นพิธี** และธงอื่นอยู่ด้านซ้าย
๓. การประดับธงชาติคู่กับธงอื่น นอกจากข้อ ๑ และ ๒ ให้ปฏิบัติดังนี้
 - ๓.๑ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคี่ **ให้ธงชาติอยู่กลาง**
 - ๓.๒ เมื่อรวมกับธงชาติแล้วนับได้เป็นจำนวนคู่ **ให้ธงชาติอยู่กลางด้านขวา**

การประดับธงชาติร่วมกับธงอื่น
กรณีธงรวมนับเป็นจำนวนคี่

การประดับธงชาติร่วมกับธงอื่น
กรณีธงรวมนับเป็นจำนวนคู่

การประดับธงชาติ

การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูปในพิธีการต่าง ๆ
เพื่อเป็นที่สักการะร่วมกัน ให้จัดธงชาติอยู่ด้านขวาของพระพุทธรูป
และพระบรมรูปอยู่ด้านซ้ายของพระพุทธรูป

การประดับธงชาติร่วมกับพระพุทธรูปและพระบรมรูป

โอกาสและวันพิธีสำคัญ ให้ชกและประดับธงชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศ ในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ชกและประดับธงชาติ ณ อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และที่สาธารณสถาน ตามกำหนดวันและระยะเวลาดังนี้

๑. วันขึ้นปีใหม่ (วันที่ ๑ มกราคม) กำหนดเวลา ๑ วัน
๒. วันมาฆบูชา กำหนดเวลา ๑ วัน
๓. วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ (วันที่ ๖ เมษายน) กำหนดเวลา ๑ วัน
๔. วันสงกรานต์ (วันที่ ๑๓ เมษายน) กำหนดเวลา ๑ วัน
๕. วันฉัตรมงคล (วันที่ ๔ พฤษภาคม) กำหนดเวลา ๑ วัน
๖. วันพืชมงคล กำหนดเวลา ๑ วัน
๗. วันวิสาขบูชา กำหนดเวลา ๑ วัน
๘. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี
(วันที่ ๓ มิถุนายน) กำหนดเวลา ๑ วัน
๙. วันอาสาฬหบูชา กำหนดเวลา ๑ วัน
๑๐. วันเข้าพรรษา กำหนดเวลา ๑ วัน
๑๑. วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (วันที่ ๒๘ และ ๒๙ กรกฎาคม) กำหนดเวลา ๒ วัน
๑๒. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กำหนดเวลา ๑ วัน
๑๓. วันพระราชทานธงชาติไทย (วันที่ ๒๘ กันยายน) กำหนดเวลา ๑ วัน
๑๔. วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ (วันที่ ๕ และ ๖ ธันวาคม) กำหนดเวลา ๒ วัน
๑๕. วันรัฐธรรมนูญ (วันที่ ๑๐ ธันวาคม) กำหนดเวลา ๑ วัน

เอกสารอ้างอิง

๑. สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๕๓). **คู่มือธงไตรรงค์ ธำรงไทย**. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
๒. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ การชัก หรือการแสดงธงชาติ และธงของต่างประเทศในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๘๔ง. หน้า ๑-๒.
๓. อมรรณน แซเผือก. (๒๕๖๐). ร้อยเรื่องราวความเป็นไทย: ๑๐๐ ปี ธงไตรรงค์. **จดหมายข่าวผู้ตรวจการแผ่นดิน**. ๗ (๔๒) : ๓-๑๑.